

Památce československých legií

Před šedesáti lety byla vydána tříznámková série k tehdejšímu dvacátému výročí významných bitev československé armády v zahraničí. Dne 11. března 1938 to byla známka na počest bitvy u ukrajinského městečka Bachmače, dne 21. května pak známky připomínající bitvu u Vouziers ve Francii a na Doss' Alto v Itálii. V přepážkových listech bylo po 12 potištěných kuponech, na kterých byla připomenuta další místa bojů. Autorem návrhu známek i kuponů byl bývalý kapitán ruských legií J. Vlček, rytcem B. Heinz.

Cizokrajné názvy míst bojů a zejména význam bitev, které pamětní známky v roce 1938 připomněly, se od té doby vytratily z povědomí občanů. Vždyť dnes už naprostá většina o Bachmači, Vouziers či Doss' Alto nikdy v životě neslyšela ani z oficiálních míst ani z vyprávění dnes už nežijících přímých účastníků – legionářů. Když Česká republika, hlásící se k dědictví Československa, vyznamenávala k 1. lednu 1996 posledních žijících 14 legionářů, na pražském Hradě osobně přebírali vyznamenání z rukou prezidenta již jen dva. My starší jsme tyto muže a jejich bojové druhy znávali osobně. Potkávali jsme je, zdravili se s nimi, vážili si jich pro jejich statečnost, čest a bojové zásluhy. Svému okolí bývali vzorem pro opravdový, nezištný, hluboký vlastenecký vztah k Československé republice, u jejíhož zrodu stáli, o jejíž vznik, samostatnost a sebeurčení se neobyčejně zasloužili. Jako vzpomínku na tyto muže si připomeňme obsah dílčích zpráv, které nám zanechaly poštovní známky vydané právě před šedesáti lety k oslavě bojových vystoupení legionářů na frontách první světové války.

Separátní mír sjednaný 9. února 1918 mezi Ukrajinou ústřední radou a centrálními mocnostmi, ke kterému 3. března přistoupilo i Rusko, měl znamenat ukončení války na ruské frontě. Pro příslušníky československého armádního sboru, ruských legií, nacházejících se tehdy na Ukrajině, však znamenal přímé ohrožení jejich životů. Tito muži se přece postavili se zbraní v ruce proti armádám centrálních mocností, jejichž příslušníci byli před svým zajetím či dezercí na ruskou stranu fronty! Nebezpečí bylo o to větší, že i přes dohodnuté podmínky separátního míru a skončení bojů německo-rakouská vojska dále pronikala do Ukrajiny a obsazovala strategická místa, především železniční uzly. Velmi důležitou železniční křižovatkou bylo městečko Bachmač severně od Kyjeva. Obsazení bachmačského uzlu Němci by pro legionáře znamenalo přetnutí ústupové cesty na východ k Sibiřské magistrále. Zatímco 1. divize československých legionářů ustupovala ve dvou pochodových proudech od Kyjeva k Bachmači, 2. divize, nacházející se dále na východ, zajišťovala vagony pro transport. Boj o ovládnutí Bachmače a krajiny kolem tohoto železničního uzlu byl veden od 8. do 13. března 1918, kdy z Bachmače odjel směrem na východ k Penze poslední československý vlak. V bojích o Bachmač padlo 45 dobrovolníků, 42 zůstalo nezvěstných a 210 jich bylo raněno.

Podobně jako v Rusku vznikla již v roce 1914 Česká družina, vytvořili čeští dobrovolci ve Francii v říjnu 1914 rotu Nazdar. Byla začleně-

na do cizinecké legie a svou existenci skončila v krvavé bitvě s německým protivníkem u Arrasu dne 9. 5. 1915. Z roty bylo zabito 42 mužů, asi 100 bylo zraněno a její torzo muselo být rozpuštěno do jiných jednotek.

Od této události pak uplynulo dvaapůlroky. Dne 19. 12. 1917 bylo dekretem francouzského prezidenta Poincaré zahájeno formování samostatného československého vojska. Tuto armádu tvořili dobrovolníci z Ruska spolu s dobrovolníky rekrutujícími se z českých a slovenských zajatců v Rumunsku, Srbsku a Itálii. Byli tu i dobrovolci z USA a Austrálie. Počátkem srpna 1918 sem byli z cizinecké legie převeleni zbylí příslušníci původní roty Nazdar. Československou brigádu tvořily 21. a 22. střelecký pluk. Ty byly v polovině října 1918 přesunuty na německou frontu. Tam se 1. praporu z 21. pluku podařilo v tvrdém boji znovudobýt strategicky důležitou obec Terron a úporně ji bránit před dalšími útoky nepřítele, což znamenalo významnou podporu francouzských jednotek na sousedních úsecích fronty. U blízké obce Vouziers bojoval 22. československý pluk. V noci 22. října pod palbou německého dělostřelectva a plynových granátů překonal řeku. Nad ránem 3. prapor zaútočil na silně opevněnou kótu severně od Chestres, ale byl kulometnou palbou zastaven před samotným vrcholem. Úspěšnější byl 2. prapor, který odpoledne téhož dne dobyl zákopové linie u Le Petit Ban. Následujícího dne 23. října podnikl zesílený 2. prapor novou ztepí proti betonovým bunkrům nepřítele na kótě 153, avšak opět bezúspěšně. Proti bunkrům byl pak nasazen zesílený 1. prapor podporovaný francouzským dělostřelectvem. Bunkry se však dobýt nepodařilo a pluk byl nucen přejít do obrany v pozicích, které do té doby obsadil. Prostor východně od Vouziers československé jednotky opustily teprve v noci z 30. na 31. října, kdy byly vystřídány francouzskými pluky. Z československé brigády padlo 183 mužů, 69 bylo nezvěstných a 858 bylo raněných. U městečka Vouziers je

Spolu se známkami byly ke 20. výročí vzniku republiky a bojových vystoupení legií vydány také pohlednice.

pohřbiště s památkou československých legionářů. Není bez zajímavosti, že družebním městečkem Vouziers jsou po řadu let Ratíškovice, moravská obec mezi Kyjovem a Hodonínem.

Československá armáda v Itálii vznikala obtížněji než v Rusku a ve Francii. Chybělo tu jádro, čeští a slovenští usedlíci, bývalí vystěhovalci, kteří by celé akci dali impuls, jako tomu bylo v Rusku a ve Francii. Teprve 21. dubna 1918 přistoupila italská vláda ke smlouvě o zřízení samostatného československého vojska. V polovině srpna 1918 byl 6. československé divizi přidělen úsek fronty v první linii, nacházející se ve výšce 2000 m v pohorí Altissimo mezi Gardským jezerem a městečkem Brentonico. Nejdůležitějším místem obrany československého úseku byla kóta 703, zvaná Doss' Alto, o kterou bylo v průběhu první světové války svedeno mnoho bojů. Ve vrcholu kóty se nacházel stále budovaný a zesilovaný tunel se střílnami a kulometnými hnízdy k ostřelování přístupových cest. Sem byl odvelen 33. československý pluk. Zvěst záhy pronikla k Rakušanům, kteří si Českoslováky, svou přítomností demoralizující krajinu v řadách rakouské armády, vybrali jako cíl ukázkové akce. Úspěch dobytí kóty Doss' Alto a následné veřejné popravy zajatců měly být náležitě propagačně využity k utužení kázně a bojové morálky. Dne 21. září 1918 kolem čtvrté hodiny ráno Rakušané zahájili dvouhodinovou dělostřeleckou palbu na vrchol kóty s tunelem. Dobře mířenými zásahy byly střelecké zákopy a drátěné překážky kolem vrcholu téměř úplně zničeny. Následoval útok pěších jednotek. Ty se dostaly až ke střílnám a ke vchodu do tunelu. I přes použití plamenometů a plynových granátů se však útočníkům nepodařilo do tunelu proniknout. Stateční obránci bojovali až do odpoledních hodin, kdy konečně dorazila posila a Rakušané byli odraženi. Z československých obránců Doss' Alta padlo 7 mužů, 31 bylo raněno a 4 zajatce Rakušané popravili oběšením.

Vladimír Ustohal